

УДК 351.813

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.2.18>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ НА ВОДІ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖРИБАГЕНТСТВА ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ РИБООХОРОННИХ РЕЙДІВ

Сахно А.П.,

*доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2
Донецького державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник.*

Коваленко Я.А.,

*викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2
Донецького державного університету внутрішніх справ.*

Сахно А.П., Коваленко Я.А. Актуальні питання взаємодії підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства під час здійснення рибоохоронних рейдів.

У статті проаналізовано актуальні питання взаємодії підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства під час здійснення рибоохоронних рейдів. Встановлено, що взаємодія підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства є важливою складовою співпраці зазначених суб'єктів публічного управління. Доведено, що на теперішній час сформовано потужну правову основу щодо співпраці підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства у сфері здійснення рибоохоронних рейдів, яка включає як організаційні аспекти взаємодії вищевказаних суб'єктів, так і визначає їх юрисдикційні повноваження у сфері рибоохорони. Виокремлено напрями взаємодії підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства, до числа яких віднесено: виявлення порушень рибальства; захист водних ресурсів; здійснення контролю за виконанням ліцензійних умов на здійснення господарської діяльності у сфері добування риби; профілактика адміністративних та кримінальних правопорушень у галузі рибоохорони; реагування на надзвичайні ситуації; забезпечення контролю за ввезенням та вивезенням риби та морепродуктів через державний кордон України тощо. Підкреслено, що одним із ключових напрямів співпраці підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства слугує здійснення контролю за дотриманням законодавства у сфері рибоохорони у формі проведення рибоохоронних рейдів. Проаналізовано правове регулювання у сфері організації та здійснення правоохоронних рейдів та обґрунтовано потребу вдосконалення чинного адміністративного законодавства у цій сфері публічного управління, шляхом наділення підрозділів поліції на воді юрисдикційними повноваженнями у сфері рибоохорони. Визначено доцільність здійснення теоретико-правового аналізу нормативного забезпечення повноважень підрозділів поліції на воді у сфері рибоохорони, з метою вироблення пропозицій щодо підготовки проекту відомчого спеціалізованого нормативно-правового акту, спрямованого на врегулювання адміністративно-правового статусу зазначених підрозділів Національної поліції України.

Ключові слова: Національна поліція України, Держрибагентство, взаємодія, рибоохоронні рейди, рибоохорона, адміністративні правопорушення, юрисдикційні повноваження.

Sakhno A.P., Kovalenko Ya.A. Actual issues of interaction between water police units and territorial bodies of the State Fisheries Agency during fish protection raids.

The article analyzes current issues of interaction between water police units and territorial bodies of the State Fisheries Agency during fish protection raids. It was established that the interaction of water police units and territorial bodies of the State Fisheries Agency is an important component of the cooperation of these public administration entities. It has been proven that a strong legal basis has been formed for the cooperation of water police units and territorial bodies of the State Fisheries Agency in the field of fish protection raids,

which includes both the organizational aspects of the interaction of the above-mentioned subjects and determines their jurisdictional powers in the field of fish protection. Areas of interaction between water police units and territorial bodies of the State Fisheries Agency are highlighted, which include: detection of fishing violations; protection of water resources; implementation of control over the fulfillment of license conditions for carrying out economic activities in the field of fishing; prevention of administrative and criminal offenses in the field of fish protection; emergency response; ensuring control over the import and export of fish and seafood across the state border of Ukraine, etc. It is emphasized that one of the key areas of cooperation between the units of the water police and the territorial bodies of the State Fisheries Agency is the monitoring of compliance with the legislation in the field of fish protection in the form of conducting fish protection raids. The legal regulation in the field of organization and implementation of law enforcement raids was analyzed and the need to improve the current administrative legislation in this field of public administration was substantiated by giving water police units jurisdictional powers in the field of fish protection. The expediency of carrying out a theoretical and legal analysis of the regulatory support of the powers of water police units in the field of fish protection has been determined, with the aim of developing proposals for the preparation of a draft departmental specialized regulatory act aimed at regulating the administrative and legal status of the specified units of the National Police of Ukraine.

Key words: National Police of Ukraine, State Fisheries Agency, interaction, fish protection raids, fish protection, administrative offenses, jurisdictional powers.

Постановка проблеми. Організація ефективної взаємодії підрозділів поліції на воді та територіальних органів Державного агентства меліорації та рибного господарства України (далі – Держрибагентство) є важливим завданням діяльності Національної поліції України у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави та протидії злочинності. Проте, особливого значення співпраця вищевказаних суб'єктів публічного управління набуває в процесі спільного здійснення правоохоронних рейдів.

Рибоохоронні рейди є одним із ефективних інструментів забезпечення реалізації державної політики в галузі охорони та використання водних біоресурсів. Такі рейди дозволяють виявляти та припиняти порушення законодавства з боку незаконних рибалок, які займаються неправомірним ловом риби та інших водних організмів.

Значення проведення рибоохоронних рейдів полягає у тому, що вони сприяють підвищенню ефективності контролю за використанням водних ресурсів, а також зменшують загрозу виникнення екологічних катастроф та забруднення водних об'єктів. Крім того, проведення рибоохоронних рейдів є важливим елементом формування свідомого ставлення громадян до охорони довкілля та раціонального використання водних ресурсів.

Разом з тим, на теперішній час в науці адміністративного права існує низка актуальних питань, що потребують вирішення, одне з яких пов'язано з необхідністю правового врегулювання взаємодії територіальних органів Держрибагентства та підрозділів поліції на воді, в частині наділення останніх юрисдикційними повноваженнями у сфері рибоохорони.

Стан опрацювання цієї проблематики. Теоретико-правові питання взаємодії органів публічного управління були предметом наукових досліджень В.В. Гевка, Д.П. Калаєнова, З.Р. Кісіль, М.В. Коваліва, О.М. Литвинова, І.О. Личенка та інших провідних науковців. Однак, низка аспектів взаємодії підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства, зокрема, в контексті правового регулювання організації та проведення спільних рибоохоронних рейдів, потребують додаткового опрацювання.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є здійснення теоретико-правового аналізу напрямків взаємодії підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства, а також вироблення пропозицій щодо удосконалення діяльності поліції на воді у сфері здійснення рибоохоронних рейдів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових публікацій дозволяє висновувати, що поняття взаємодії в юридичній літературі відображає процес співпраці між різними суб'єктами правовідносин, включаючи осіб, органи державної влади та інші організації. Взаємодія в юридичному контексті описує співпрацю, обмін інформацією, здійснення взаємовпливу між суб'єктами правовідносин з метою досягнення певних цілей та задач [1, с. 458].

У галузі адміністративного права взаємодію доволі часто розглядають в якості спеціального різновиду співпраці суб'єктів публічного управління, які виконують спільні завдання та здійснюють

узгоджену спільними управлінськими функціями діяльність. Зокрема, до числа характерних ознак взаємодії в публічному управлінні вчені відносять:

- полісуб'єктність правовідносин у галузі публічного управління;
- узгодженість заходів за місцем, часом, методами;
- визначення спільної мети діяльності суб'єктів публічного управління;
- визначення правової основи щодо забезпечення взаємодії;
- загальний зміст завдань, які вирішують суб'єкти взаємодії;
- визначення першочергових завдань спільної діяльності суб'єктів публічного управління;
- встановлення між суб'єктами взаємодії зв'язків субординаційного, координаційного, організаційного впливу та співробітництва [2; 3; 4].

Таким чином, взаємодія є важливим чинником, який здійснює позитивний вплив на стан протидії адміністративним правопорушенням у сфері рибоохорони. Тому логічним, на наш погляд, видається судження О.О. Волобуєвої, яка переконана, що позитивний вплив взаємодії на адміністративно-правові відносини обумовлений її тлумаченням у якості системи, яка включає сукупність структурних елементів, таких як: взаємодіючі суб'єкти, відносини, що виникають у процесі їхньої спільної діяльності, об'єкти і мета спільної діяльності взаємодіючих суб'єктів [5, с. 185].

Аналіз правового регулювання взаємодії підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства у сфері здійснення рибоохоронних рейдів дозволяє констатувати, що на теперішній час сформовано доволі потужну правову основу їхньої співпраці в цьому напрямку, яка включає як організаційні аспекти взаємодії вищевказаних суб'єктів, так і визначає їх юрисдикційні повноваження у сфері рибоохорони.

Так, відповідно до статі 5 Закону України «Про Національну поліцію», поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів [6].

Відповідно до пункту 8 Положення про Державне агентство меліорації та рибного господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895, Держрибагентство під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, органами місцевого самоврядування, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами і організаціями [7].

Порядком проведення рибоохоронних рейдів, затвердженим наказом Міністерства аграрної політики і продовольства України від 23 жовтня 2018 року № 512 визначено процедуру реалізації правоохоронної функції органів рибоохорони шляхом проведення рибоохоронних рейдів посадовими особами Держрибагентства або його територіальних органів (далі - посадові особи), спрямованих на здійснення заходів з охорони водних біоресурсів, запобігання та припинення порушень правил рибальства, регулювання рибальства у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні, на континентальному шельфі України, в місцях реалізації і транспортування водних біоресурсів та знарядь добування (вилову) [8].

При цьому, відповідно до пункту 2 коментованого наказу, поряд із посадовими особами Держрибагентства, до числа інших учасників рибоохоронного рейду відносяться: громадські інспектори рибоохорони; поліцейські; інспектори з охорони навколишнього природного середовища; представники державних органів; органів місцевого самоврядування; засобів масової інформації, залучені до участі у рибоохоронному рейді за письмовою згодою їх керівника та їх власною письмовою згодою, надаючи керівнику Держрибагентства або його територіального органу.

Таким чином, рибоохоронний рейд – це захід, який проводиться рейдовою групою із залученням або без нього інших учасників рибоохоронного рейду відповідно до наказу Держрибагентства або його територіального органу, який спрямований на здійснення заходів з охорони водних біоресурсів, запобігання, виявлення та припинення порушень у галузі рибного господарства [9].

Слід зазначити, що на теперішній час організація проведення спільних рибоохоронних рейдів та визначення компетенції учасників рейдових груп урегульовані як на законодавчому, так і підзаконному рівні. При цьому, аналіз правової основи цієї діяльності дає підстави для висновку, що юрисдикційними повноваженнями у вказаній сфері адміністративних правовідносин безпосередньо наділені лише посадові особи територіальних органів Держрибагентства.

Зокрема, відповідно до статті 10 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», посадові особи органів рибоохорони здійснюють державний контроль та управління в галузі охорони, використання і відтворення водних біоресурсів та мають такі юрисдикційні повноваження, як:

- складати протоколи та розглядати в установленому законом порядку справи про адміністративні правопорушення у галузі охорони, використання і відтворення водних біоресурсів;
- вилучати знаряддя лову водних біоресурсів, транспортні засоби, обладнання та предмети, що були знаряддями правопорушення у галузі охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, а також незаконно добуті водні біоресурси у разі неможливості встановлення власника зазначеного майна;
- у разі неможливості встановлення особи правопорушника на місці вчинення правопорушення доставляти його до правоохоронних органів чи в приміщення виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі створення) ради для складення протоколу про адміністративне правопорушення [10].

Юрисдикційні повноваження органів рибоохорони щодо оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення також визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Інструкцією з оформлення органами рибоохорони матеріалів про адміністративні правопорушення. Зокрема, відповідно до статті 256 КУпАП, органи рибоохорони мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, в частині порушення порядку провадження господарської діяльності, пов'язаної з добуванням і використанням риби та інших водних живих ресурсів, за статтями 85 (ч.ч. 4, 5), 85-1, 88-1, 90 та 164 КУпАП. Крім того, згідно статті 240 КУпАП, органи рибоохорони мають право розглядати справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням правил рибальства та охорони рибних запасів, передбачені статтею 50, частиною третьою статті 85, статтями 86-1, 91-2 і 188-5 КУпАП [11].

Крім того, Інструкцією з оформлення органами рибоохорони матеріалів про адміністративні правопорушення, затвердженою наказом Міністерством аграрної політики та продовольства України від 09 квітня 2003 року № 101, визначено порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення посадовими особами органів рибоохорони [12].

Водночас, слід констатувати, що на теперішній час численні законодавчі ініціативи у сфері вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства у рибоохоронній сфері, як правило, спрямовані на підвищення штрафних санкцій за порушення норм рибоохоронного законодавства, але не містять будь-яких пропозицій щодо наділення підрозділів поліції на воді юрисдикційними повноваженнями у цій сфері. Наприклад, наразі у Верховній Раді зареєстровано Проект Закону України від 11 жовтня 2016 року № 5262 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення правил рибальства та ведення робіт на землях водного фонду» [13], яким передбачено внесення доповнень до статей 85, 85-1, 87, 91-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, в частині посилення адміністративної відповідальності за порушення громадянами та посадовими особами правил рибальства, а саме:

- порушення правил використання об'єктів тваринного світу, порушення правил рибальства;
- експлуатація на водних об'єктах водозабірних споруд, не забезпечених рибозахисним обладнанням;
- порушення вимог щодо охорони середовища перебування і шляхів міграції, переселення, акліматизації та схрещування диких тварин;
- перевищення лімітів та нормативів використання природних ресурсів, перевищення затверджених лімітів (квот) та нормативів використання водних біоресурсів [14]. Але в той же час, будь-які пропозиції щодо наділення підрозділів поліції на воді юрисдикційними повноваженнями у сфері притягнення громадян та посадових осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил рибальства, у коментованому законопроекті не йдеться.

У зв'язку з цим, наразі склалася така ситуація, за якої в процесі фіксації адміністративних правопорушень у сфері рибоохорони роль підрозділів поліції на воді, як правило, полягає лише у їх виявленні, а процедура їх оформлення та притягнення порушників до адміністративної відповідальності перебуває виключно у компетенції посадових осіб Держрибагентства, що, на нашу думку, негативно впливає на стан протидії порушенням правил рибальства та суттєво знижує ефективність взаємодії підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства, в процесі здійснення рибоохоронних рейдів.

Так, за 9 місяців 2022 року на 33 % зменшилась кількість проведених рибоохоронних рейдів, на 40 % - кількість викритих порушень, на 61 % - кількість порушників, яких притягнуто до адміністративної відповідальності за незаконне придбання та реалізацію водних біоресурсів, на 61 % - кількість виявлених порушень користувачами водних біоресурсів. Також, відповідно на 65 % зменшилася сума накладених штрафів за порушення правил рибальства [15]. Наведені статистичні дані яскраво свідчать про необхідність удосконалення правового регулювання у сфері рибоохорони, шляхом наділення відповідними юрисдикційними повноваженнями підрозділів поліції на воді.

Висновки. Отже, взаємодія підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства є важливою складовою співпраці зазначених суб'єктів публічного управління, яка проявляється у низці напрямів, до числа яких відноситься:

1. Виявлення порушень рибальства. Зокрема, працівники підрозділів поліції на воді сприяють інспекторам територіальних органів Держрибагентства в виявленні порушень законодавства про рибальство, зокрема, виявляють заборонені методи лову риби, здійснюють захист від незаконного вилову заборонених для добування різновидів риби, а також контролюють вилов риби в заборонені строки або забороненими знаряддями лову.

2. Захист водних ресурсів. Підрозділи поліція на воді та територіальні органи Держрибагентства реалізують спільні заходи щодо захисту водних ресурсів від забруднення та незаконного вилову риби.

3. Здійснення контролю за виконанням ліцензійних умов на здійснення господарської діяльності у сфері добування риби. Так, правообов'язкам територіальних органів Держрибагентства щодо видачі ліцензій на рибальські угіддя, кореспондуються контрольні повноваження підрозділів поліції на воді щодо забезпечення виконання умов зазначених ліцензій.

4. Профілактика правопорушень. Підрозділи поліції на воді здійснюють профілактичну роботу серед рибалок та інших користувачів водних ресурсів з метою запобігання адміністративним та кримінальним правопорушенням у сфері вилову риби.

5. Реагування на надзвичайні ситуації. Наприклад, підрозділи поліції на воді та територіальні органи Держрибагентства здійснюють спільну діяльність щодо реагування на надзвичайні ситуації, пов'язані з затопленнями прибережних територій, аваріями, які спровокували забруднення водних об'єктів тощо.

6. Забезпечення контролю за ввезенням та вивезенням риби та морепродуктів. Підрозділи поліції на воді та територіальні органи Держрибагентства здійснюють спільний контроль за ввезенням та вивезенням риби та морепродуктів через кордон України.

Поряд із безсумнівною важливістю та варіативністю напрямів взаємодії підрозділів поліції на воді та територіальних органів Держрибагентства, одним із ключових напрямів їхньої співпраці слугує здійснення контролю за дотриманням законодавства у сфері рибоохорони у формі проведення рибоохоронних рейдів.

Аналіз правового регулювання у сфері організації та здійснення правоохоронних рейдів свідчить про потребу вдосконалення чинного адміністративного законодавства у цій сфері публічного управління, шляхом наділення підрозділів поліції на воді юрисдикційними повноваженнями у сфері рибоохорони. Зокрема, пропонується наділити працівників відповідних підрозділів поліції правом складання протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язаних з порушенням правил рибальства та охорони рибних запасів, передбачених статтею 50, частиною третьою статті 85, статтями 86-1, 91-2 і 188-5 КУпАП.

Перспективи подальших розвідок полягають у здійсненні теоретико-правового аналізу нормативного забезпечення повноважень підрозділів поліції на воді у сфері рибоохорони, з метою вироблення пропозицій щодо підготовки проекту відомчого спеціалізованого нормативно-правового акту, спрямованого на врегулювання адміністративно-правового статусу зазначених підрозділів Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Зінченко, Л., Шаповалова, Н. Теоретичний аналіз поняття «взаємодія» як соціально-психологічний феномен. *Modern directions of theoretical and applied researches*. 2014. С. 457–466.
2. Адміністративна діяльність : навч. посіб. / М.В. Ковалів, З.Р. Кісіль, Д.П. Калаянов та ін. Київ: Правова єдність, 2009. 432 с.

3. Гевко В.В. Використання непроцесуальної інформації під час доказування у стадії попереднього розслідування : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.09. Українська академія внутрішніх справ. Київ, 1996. 20 с.
4. Личенко І.О. Адміністративно-правовий захист права власності в Україні : дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2009. 264 с.
5. Волобуєва О.О. Взаємодія слідчого з фахівцями під час збору інформації про особу, що скоїла злочин: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2006. 241 с.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580- VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 30.04.2023).
7. Про затвердження Положення про Державне агентство меліорації та рибного господарства України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 895 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/895-2015-%D0%BF> (дата звернення: 30.04.2023).
8. Про затвердження Порядку проведення рибоохоронних рейдів : наказ Мінагрополітики України від 23.10.2018 № 512 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1296-18> (дата звернення: 30.04.2023).
9. Умови проведення рибоохоронних рейдів. Офіційний сайт Запорізького рибоохоронного патруля. URL: https://zp.darg.gov.ua/_umovi_provedennja_0_0_0_522_1.html (дата звернення: 01.05.2023).
10. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 08.07.2011 № 3677-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3677-17> (дата звернення: 01.05.2023).
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213 - 330) : Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80732-10> (дата звернення: 01.05.2023).
12. Про затвердження Інструкції з оформлення органами рибоохорони матеріалів про адміністративні правопорушення : наказ Мінагрополітики України від 09.04.2003 № 101 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0320-03> (дата звернення: 02.05.2023).
13. Проект Закону від 11 жовтня 2016 року № 5262 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення правил рибальства та ведення робіт на землях водного фонду». Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60246 (дата звернення: 02.05.2023).
14. Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності рекомендує Верховній Раді прийняти за основу законопроект щодо посилення відповідальності за порушення правил рибальства та ведення робіт на землях водного фонду. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/141224.html> (дата звернення: 02.05.2023).
15. Рибне господарство країни на порозі істотних змін. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/ribne-gospodarstvo-krayini-na-porozi-istotnih-zmin> (дата звернення: 02.05.2023).